

Cartes al món i truites de patates

'Don Giovanni'

Per a molta gent, *Don Giovanni*, estrenada a Praga l'any 1787, és la millor de les òperes de Mozart. Per a d'altres, ho és *Les noces de Fígaro*; per a tercers, per fi, la millor és *Così fan tutte*, un prodigi d'argument, lleugera, com una falla, amb una música per passar-ho d'allò més bé. *Don Giovanni*, però, té alguna cosa de preromàntic que encanta molts melòmans. És sabut que el compositor francès Georges Bizet, l'autor de *Carmen*, va dir que hauria donat tota la seva obra a canvi d'haver estat capaç de compondre els famosos compassos relatius a la presentació de l'estàtua de pedra davant Don Joan, que l'ha convidat a sopar sense creure que una estàtua pugui mai tenir vida.

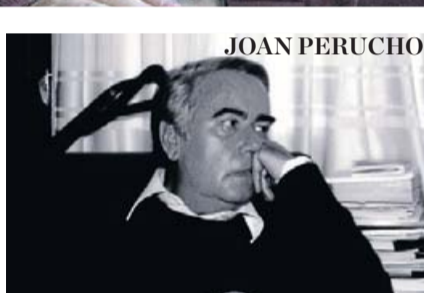
Com va passar en altres ocasions, Mozart va haver d'estrenar aquesta òpera a Praga –com la darrera, *La flauta màgica*– perquè allà hi tenia un públic ingenu i bondadós, gens espatllat per les modes musicals que eren imperatives a la capital de l'Imperi, Viena. Ja sabem què va respondre Mozart a aquella interpel·lació de l'Emperador, quan li va dir que *El rapte del serrall* tenia massa notes: el compositor va dir que tenia just les que havia de tenir, ni una més ni una menys.

Lorenzo da Ponte, el llibretista d'una colla d'òperes de Mozart, explica que l'Emperador el va cridar i li va dir que estava ansiós per escoltar *Don Giovanni*, de la que ja es parlava. Però aquesta obra no va agradar a quasi ningú, llevat de Mozart mateix, que sabia el que es feia. La gent pensava que l'obra fallava per algun lloc. S'hi van fer addicions; unes

quantas àries van ser substituïdes o modificades; i es va tornar a presentar davant l'Emperador. Aquest, diplomàtic com tots els Àustria –que van heretar el protocol dels seus familiars a la cort espanyola–, va dir: "Aquesta òpera és divina. Diria fins i tot que és més bonica que *Les noces de Fígaro*. Però aquesta música no està feta per a les dents dels meus vienesos". (Nosaltres diem "el paladar".)

Da Ponte ho va explicar a Mozart, i aquest va dir, sense amoïnar-se gaire: "Doneu temps als vienesos per mastegar-la bé!" La realitat, però, és que Viena no va estar a l'altura de les produccions operístiques de Mozart fins al tombant de segle, tan revolucionari en matèria d'art, música i literatura. Per això Richard Strauss va fer una òpera immensa, *El cavaller de la rosa*, en què ret tribut a Wolfgang Amadeus: el públic vienès, llavors, ja estava a punt per empassar-se les òperes de Mozart, i, de passada, les seves. ♦♦

Ho va deixar escrit Emily Dickinson: "L'Hivern, si es conrea / és tan llaurable com la primavera"

La millor notícia d'aquesta tardor s'escriu en vers

"Que Amor és tot el que hi ha / és tot el que sabem de l'Amor. / N'hi ha prou, la càrrega hauria / de ser proporcional al solc". Una bona notícia, potser la millor, d'aquesta tardor espessa té nom de dona: la publicació d'*Aquesta és la meva carta al món*, una antologia de poemes d'Emily Dickinson (1830-1886) a cura de Marcel Riera que ens arriba amb el segell de Proa, en edició bilingüe en anglès i català. Dos-cents divuit poemes, el recull més ampli que s'ha fet mai de la Dickinson en la nostra llengua. Una joia amb totes les lletres (i amb moltes majúscules, respectant el criteri de la poeta).

Com observa Riera en el pròleg, la nord-americana era d'una modernitat *avant la lettre*. "Perquè fa el que li dona la gana i el que no havia fet ningú, encara que ignorem si és de manera volguda o espontània. Perquè es deixa anar i transmet una sensació d'autenticitat que fa mal". A mi, per exemple, se'm claven entre les costelles versos com aquests: "Si pogués oblidar que feliç que vaig ser, / recordar ara la tristor / seria un disgust suportable. / Però el record de la Floració / fa el Novembre més difícil encara, / fins que jo, que era gairebé audaç, / em perdo pel camí com un Infant / i em moro de fred".

La maledicció lírica no se'n va ni amb aigua calenta

Emily Dickinson va ser una poeta immensa gairebé sense voler-ho. És el que passa amb la poesia, que requereix estar tocat per la gràcia diu-guem-ne divina. Joan Perucho ho veia així: "La condició de poeta és com una maledicció, no te la pots treure de sobre –em va dir el mestre de la literatura fantàstica el desembre del 1994–. Vaig començar fent poesia, després em va venir una certa desgana en adonar-me que la poesia no la llegia ningú. Vaig decidir que transvasaria la poesia a tot allò que escrivís. Però he acabat per acceptar la meva condició de poeta i defensar-la. Més que res, em sento poeta. La poesia és un misteri. El poeta neix, no es fa. Els déus et donen un primer vers, te'l concedeixen graciosament. El treball posterior del poeta és fer-ne un altre que no desdigni, i un tercer".

El poeta amargat que escrivia a les nòvies dels soldats

Sergi Pàmies va provar sort amb els versos abans d'instal·lar-se en la narrativa. "Vaig intentar convertir-me en un poeta trist, amargat. Als divuit anys era un ésser contradic-

tori que escrivia uns poemes tristíssims però tenia una vida fabulosa. Em presentava a concursos i guanyava algun accésit". Fins que va fer la mili i va començar a redactar cartes a les nòvies de soldats que no sabien escriure. "Vaig descobrir que en lloc de ser un poeta amargat podia ser un prosista a disposició de les històries dels altres". Així va néixer el Sergi Pàmies narrador, que d'entrada es va imposar la condició de no parlar mai de si mateix.

Pàmies conversa amb l'editora Ester Pujol a la Institució Cultural del CIC, dins d'un cicle de diàlegs al voltant del procés creatiu. L'escriptor admet que no li calen unes condicions gaire especials per treballar, ja li va bé el soroll domèstic com a banda sonora: "Jo he viscut amb una escriptora, la meua mare. Mentre escrivia, la mare feia truita de patates, feia la revolució, queia i es fracturava el fèmur... He intentat reproduir el model, he sigut un escriptor de truita de patates. Si tingués calma, m'agafaria un atac d'angoixa".

El fill de Teresa Pàmies i de Gregorio López Raimundo es considera més artesà que artista. "El més interessant no és la inspiració, és la feina. Trobo la matèria primera pel carrer i, com faria un escultor, començo a picar. A vegades sé què en faré i a vegades, no. La feina de passar el rasclat és fascinant, jo escric per poder corregir". ♦♦